

METODER FOR LEKKASJESØKING

Foredragsholder:

Sven Arvo Valdor

Norconsult AS

Trondheim

GRUNNLAG FOR Å FINNE LEKKASJER

**Alle metoder og systemer for
lekkasjesøk bygger på hva en
lekkasje gir og en kan
avsløre/lokalisere denne med.**

En lekkasje gir vibrasjoner og tar vann

- ***Tar vann:***

Benyttes normalt til grovsøk. Se VA-Miljøblad nr 20. Hovedmåler, sone måler, abonnentmåler, mobil måler.

Vi ser området hvor vannforbruket er stort.

- ***Gir vibrasjoner (sus):***

Benyttes til å lokalisere eksakt lekkasjested.

Se VA-Miljøblad 21

Lytter etter sus/vibrasjoner.

Vanlig fremgangsmetode for å lokalisere en lekkasje

Først må vi finne hvor i ledningsnettet lekkasjen er !

UTFØRER GROVSØKING

Utføres ofte som vannmengdemåling eller kumlytting/lydloggere.

Når vi vet grovt hvor lekkasjen er, for eksempel ledningstreng

UTFØRES FINSØKING

Lokalisering primært med å finne stedet med lekkasjelyd, men "sniffing" etter gass og røyk er også metoder (event. ønskevist/vinkler).

Hvordan utføre lekkasjesøking

- Få kartlagt hva en skal søke på.
Oversikts kart for grovsøk, detaljkart for finsøk
- Lag en plan for søk ut fra det utstyret en har til rådighet.
- Varsle, annonsere utførelsen.
- Utføre.

Grunnlag for søking

- **Vi må ha et AJOURFØRT ledningskart.**
  - ***Kartet må inneholde:***
    - ❖ Alle ledninger, med dimensjoner og materialer, gjerne også alder.
    - ❖ Alle trykksoner og ventiler. Reduksjonsventiler, soneventiler.
    - ❖ Alle bassenger og forsyninger. Høyder, volum, trykk.
- Gjerne også:
- Vannmålere og mengder.
  - Vannkrevende abonnenter. Må ha vann !
  - Utspylinger og brannventiler.

✓ VI MÅ VITE HVA VI SKAL JOBBE MED !

Databaserte modeller finner IKKE lekkasjer.

- Alle EDB-baserte modeller gir oss kun hvor vannet går (trykk, hastighet, oppholdstid) og IKKE lekkasjested.
- Vi kan simulere en lekkasje og se hva som skjer på ledningsnett.
- Vi kan sammenligne det modellen gir under normal drift og sammenligne med den faktiske hendelse og finne avvik. Dårligere trykk, større vannforbruk enn normalt.
- Vi kan se konsekvensene/prøve tiltak på nettet. Eks. med å redusere trykket, dag-/natt- trykk for å spare på vannet. Prøve nye trykksoner med redusert trykk m.m.

Reduksjon fra 6 kg/cm² til 3 kg/cm² kan gi en lekkasjereduksjon på 40%.

GROVSØKING

VI HAR ET OVERVÅKINGSYSTEM

og finner sonen med stort forbruk

Vi har ledningsnettets inndelt i **overvåkingssoner** med vannmålere.

Utformingen og størrelse av soner er avhengig av nettets utforming.

Kvartaler, trykksoner, boligfelt, overføringsledninger, geografiske områder, industri, hva vi har av lekkasjesøkingsutstyr, rørmaterialer m.m.

- Overvåkingen utføres med **vannmåler**, ofte supplert med **trykkmåling**.
- Nyttan/bruken av overvåkingen er avhengig av **hvordan dataene presenteres**. Vrien/uoversiktlig presentasjon av måleverdier gjør at systemet brukes lite eller feil. (eks. Trondheim).

Overvåkingssystemet

- *At noe er galt, ser vi på forskjellen mellom dag og nattforbruk, da det er dette som er indikasjonen på tilstanden på vannverket.*
- *Den skal gi oss indikasjon på hvor i nettet vi skal aksjonere.*
- *Den skal gi oss indikasjon på størrelsen av lekkasjen.*
- *Være tilpasset det utsyr/arbeidsopplegg vi har for lekkasjepåvisning.*

GROVSØKING

Når vi har ikke noe "fast" overvåkingsystem, må vi bruke

MOBILE SYSTEMER

- Vi sitter og venter på at noen varsler at noe har skjedd og hvor (vannet "fosser" opp).
- Sende ut mannskaper til å se i alle kummer om vi ser noe til lekkasjen når hoved-/sonemåler viser unormalt med vannforbruk.
  - Vi lytter i alle tilgjengelige punkter om vi hører lekkasjesus (kummer, stoppekraner) virker ikke på rør av lyddødt materiale som plast, glassfiber m.m. Lydloggere, ventil-/rørlyttig.
- Utfører vannmengdemåling, kombinert med ventilmanøvrering. Vi har ikke lov til å ha et trykløst nett.
  - Vi kan overføre ledningstreng/kvartaler fra en sone til en nabosone og se om vi får reduksjon.
  - "Strupe/delvis stenge" ledningstrenger og se om reduksjon på vannmåler og høre sus under struping.

Metoder for grovsøk

Vi ønsker å finne området for lekkasjestedet

- Bruke mobil vannmåler for å finne ledningsstrengen uten utkobling.
- Sette ut lydloggere i sonen med høyt nattforbruk. Husk at plast/eternitt ikke leder lyd. Utstyr for støpejern passer ikke på rør av lyddødt materiale.
- **Manuell lytting i kummer og stoppekraner. Ikke på lyddødt rørmateriale.**
- Kjøre intelligentpluggen som lokaliserer lyd. (SmartBall)
- **Trykkmåling.**
- Ytterligere inndeling av sonen, overføre fra en sone til en annen og bruker sonemåleren.

Utstyr for grovsøk.

- ***Vannmålere***, sonemålere.
- Mobile målere, "Clamp on" i kummer, målere ved bypass og rigg.
- ***Lydloggere***. Enten som lydregistrering og oversendelse til overvåkingsanlegg via samband. Lydloggere som settes ut og avleses med en "patroler". Korelerende loggere som hentes inn og tøyppes på PC.
- ***Konvensjonell lytting*** på stoppekraner og i kummer innen sonen.
- Bruk av "***intelligentplugg***" som kjøres gjennom ledningene i sonen.

Utførelse av grovsøk

- Grovsøk på lyddøde rørmaterialer må utføres mer finmasket enn på lydledende materialer.
- Utføres når en har minimale forstyrrelser på ledningsnettet (nattarbeide).
- Utføre primært i "den grønne" årstid. Lettere å finne kummer og behageligere å jobbe.
- Sjekk at det en skal måle med gir korrekte verdier, OK ? Feil/turbulens i målepunktet er ikke uvanlig.

Resultat fra grovsøkingen

- Når området som var ønsket undersøkt er gjennomgått og lekkasjene grovt lokalisert (mellom to kummer / ledningstrekk) utføres finsøking.

En vet at lekkasjen er mellom to punkter.

Kanskje en også har indikasjon på størrelsen.

Resultatet av grovsøken er grunnlaget for utførelse av finsøk (eksakt stedbestemmelse)

Utførelse av finsøk

Fra grovsøken vet en hvor en skal lete og størrelsen.

- Valg av finsøkingsmetode er avhengig av hvilket utstyr en har til rådighet.
- De vanligste metodene for utførelse er:
  - *Korrelasjon*, med påfølgende marklytting.
  - *Marklytting*; Grafisk måling i kum hvis metallrør.
  - Gass-/røyksniffing (primært på stikkledninger).
  - Ønskekvist
  - .....